

Diversi Tractatus

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio V. An & qua ratione possint Angeli assumere corpora; & per ea actiones vitæ exercere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

14
cere, ex dictis *assert. 2. & seq.* attamen possunt causas secundas ad eas efficiendas applicare, ut dictum *assertione quinta*. Quod in presenti materia facile ipsi esse, ita ostenditur. Etenim materiam quidem vaporum exhalationumque facile est ipsis, aut iam productam aliunde celerrimo motu adducere, ut accidit *Iob. 1. versu decimo nono*; aut subinde, fauente praesertim caelo, in cavernis terrae, montiumque recessibus, ubi etiam aquae calidae, item nitri, sulphuris, & aluminis copia est, igne excitato, nouaque adeo agentium naturalium applicatione producere. Ex parte vero causae efficientis, aliud opus non est, quam ut daemones eiusmodi materiam ad eam aeris regionem, plerumque mediam euehat; in qua tum causae superiores, tum calor aut frigus circumstant, vim suam ad efficienda eiusmodi meteora ex subiecta materia requisitam, apte exercere possunt. Ad quam rem conferre potest tum certa figuratio & collocatio vaporum, exhalationumque, respectu radiorum solis; maiorque vel minor, in eadem media regione aeris, eleuatio: tum obseruatio syderum, & aspectum, ad eiusmodi tempestates ciendas idoneorum: quarum rerum daemones est scientissimus. Nec impossibile videtur, ut serenissimo etiam caelo tonitrua à daemone excitentur, sola concussione & commotione aeris, ab eodem profecta; sicut nec ut lapis, aut viscosa aliqua exhalatio in altum eleuata, accensa, non ac-

16
censa: aut etiam particula quaedam solius aeris violento motu, fulminis instar, ab eodem in terras euibretur: etiam nulla interueniente alia causa secunda motum ci-

Nec obstat Concilij Bracharensis *Canon. 8. superius assert. 1.* citatus. In eo enim solum negatur, diabolum eiusmodi tempestates excitare propria sua auctoritate: hoc est per se & independentem à permissione diuina, sicut Priscillianus dixerat.

Dixi vero in *assertione*, daemones aliquando à sagis euocatum hoc facere: quia sagae utrunque ollam suam commisceant vel affundant, hoc non faciunt, nec quidem per modum applicantis actiua passiuus, sed ut Sanctus Thomas *citat. quest. 110 articulo 4. ad secundum*, ex Augustino *lib. 33. quest. 79* dicit, haec magi per daemones faciunt; seu per pactum iactum cum daemone; quia iuxta pactum, externo illo symbolo euocatus, adest, & postulatum effectum, mediantibus causis secundis operatur, ut dictum.

QVÆSTIO V.

An & qua ratione possint Angeli assumere corpora; & per ea actiones viua exercere.

S. Thom. 1. p. q. 51. a. 2. & 3.

Habet hæc res difficultatem non paruum, praesertim quando particularim ad daemones cum strigibus nego-

negotiantes applicatur. Difficulus enim explicari potest assumptio illa corporum tam frequens, tam subita, tam ad sensum solida, ut non solum à sagis, velut genuina hominum aut bestiarum corpora, videri & tangi: sed & omnis libidinis cum iisdem exercenda instrumenta esse possint, uti ex confessionibus sagaram est manifestum: similis ratio est bonorum Angelorum, quando ab hominibus contrectari se permiserunt, ut in tribus Angelis, qui apparuerunt Abraham, in Angelo Tobia, & similibus accidit. Quæ res proinde etiam valde dubium habuit Augustinum in *Enchiridio cap. 59.*

2 Ratio difficultatis est. I. Quia hoc demones facere non possunt, nisi vel inlesione agitationeque verorum animalium: quod tamen de hominibus aut humanis corporibus, nemo facile dixerit: de alijs bestijs vniuersim nec dixit hactenus quisquam: nec est ratio asserendi: vel per nouam productionem seu formationem phantasticorum corporum, mediante motu aut etiam actione naturalium agentium: uti quidem communiter fieri existimatur. Cum autem actio hæc omnis fiat, interuenientibus qualitatibus primis, puta calore, frigore, humiditate, siccitate: contemperationeque secundarum; in primis: densitatis & raritatis: quarum actio aut mixtio omnis, quia inter contraria est, successiua est, qui fieri potest, ut momento quasi, omnibusq; promiscue locis, hæc omnia à diabolo

aut fiat, aut fieri videantur; corporis, inquam, humani figmentum cum eorum organorum varietate & distinctione, sine qua corpus humanum, tactus præsertim, & oculorum iudicio, nec videri quidem potest.

II. Aut si hæc omnia ita facile fieri possunt, cur magi Pharaonis non potuerunt suis incantationibus efficere *Sciniphes? Exod. 8. v. 18.*

III. Cur nullum agens naturale fuit hactenus visum, quod elementaresue alias in humanam speciem ita subito conformare possent?

IV. Qua ratione Christus à mortuis resurgens, à deo diserte vel ipso tactu verum corpus à phantastico discerni posse docuit? *Videte, inquit, manus meas, & pedes: quia ego ipse sum: palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Luc. 24. v. 39.*

V. Cur ipse etiam cibi assumptione, se verum esse hominē demonstrauit? *Ibid. v. 43.* Hæc sunt, quæ difficultatem faciunt.

4 *Affertio I.* Certū dogma est, Angelos, seu bonos, seu malos, vere aliquando assumere corpora, præsertim humanæ figuræ: in quibus appareant. Ita docent omnes Scholastici, cum *S. Thoma cit. q. 51. a. 2.* & cum Magistro *in 2. dist. 8. excepto Vdalrico*, qui putat eiusmodi apparitiones solum fieri per illusionē phantasiæ & sensuum; & citat pro eadem sententia Albertum Præceptorē suū, apud Dionysium Carthusianū *cit. dist. 8. q. 1.* cum tamen *Albertus in 2. d. 8. ar. 2. & in opere de qua-*

mor coevis r. p. q. 9. art. 10 & 11. & in sum. tractat. 9. quast. 33. expresse docuerit oppositum, ut etiam ex parte notauit ibidem Carthusianus.

5
3
4
Probatur assertio primo ex Scriptura, quæ sapius eiusmodi corporum assumptionem ab Angelis factam tradit. Ita enim tres Angeli apparuerunt Abraham, in specie virili; qui etiam comedisse ab eo visi; ac postea Sodomam ingressi, vltice flamma nefandum scelus expiarunt. *Genes. 18. vers. 9. & c. 19. vers. 13.* Ita Gedeonem Angelus, in humana specie, ad bellum contra Madianitas animauit, & victoriam prædixit, *Iud. 6. vers. 14.* Ita rursum Angelus appareas Manue, eiusque Vxori, Samsonis cōceptionem, Philistarorumq; internecionem prænūriauit, *Iud. 13. vers. 3. & 12.* Ita Angelus humana specie assumpta, Tobiam iuniorem in Rages ciuitatem Medorum duxit, & reduxit, visus palam manducare & bibere. *Tob. 5. vers. 25. & cap. 12. vers. 19.* Ita Christo nato, Angeli exultantes Pastoribus apparuerunt *Luc. 7. vers. 9. & 13.* Angeli quoque Christi resurrectionem, in vestibus albis apparentes, mulieribus denuntiarunt, *Matth. 28. vers. 5. Marci 16. v. 5. Luc. 24. vers. 4. Ioann. 20. vers. 12.* Angeli item dno, virili forma, Christi ad celos ascensum, & futurum aduentum adiudicium Apostolis denuntiarunt, *Actor. 1. vers. 10.* Item Angelus Petrum ex Hierosolymitano carcere mirabiliter eduxit, *Actor. 12. vers. 7. 9. 10.* Denique Christum malus Angelus humana vtiq; forma indutus tērauit, *Matth. 4. v. 3.*

6
Huius autē generis apparitiones non contigisse per solam imaginationem, seu delusionem sensuum, sed verē ipsa etiam externa specie & forma, ex eo optimē probat Sanctus Thomas citata questione 51. articulo secundo, quia visa imaginaria, cum interioris peragantur, non promiscuē videntur ab omnibus, sed solum ab eo, qui talem habet imaginationem. Idē est, si quis ab Angelo sine obiecto sensibili, externos sensus ludificari posse existimet, siue per impressionē specierum, sine obiecto; siue per transmissionem specierum sensibilibus, quæ sunt in phantasia, ad sensus exteriores, qui ab eiusmodi speciebus ita immutentur, ac si reuera à rebus externis ad eos deriuarentur, ut cum S. Thoma in 2. distinct. 8. quast. vn. art. 5. ad 4. fieri posse existimat Gregorius de Valentia *diffur. 4. quast. 2. punct. 2. ad r. p. S. Thom.* Quia & tunc ludificatio hæc non fit generatim ex parte principij alicuius communis, sed particularis; quæ proinde ludificatio, per se & ex suo genere non est, nec esse facillē potest communis omnibus. De qua re plura Richardus in 2. dist. 8. art. 2. quast. 2. & Angles in Floribus super 2. p. 1. quast. vnic. de dæmonibus.

7
Secundo probatur assertio ex Sanctis Patribus. Ita enim docet Tertullianus in libro de carne Christi, Athanasius *serm. 4. contra Arian.* Gregorius *hom. 34. in Euang.* Ildorus libro primo de sum. bono cap. 12. Bernardus *serm. 5. in Cant.* Damascenus libro 2. d. fid. cap. 3. & 4. vbi cum addit *κατὰ φαντασίαν* non loquitur

quitur de interiori sensu phantasiae, sed de externa apparentia, ut idē sit, quod secundum apparentiam, ut cū Bilio rectē Valquez disput. 84. capit. 1. Idem sæpē docet Augustinus præsertim libro tertio de Trinit. cap. 10. & 11. & libro 15. de ciuit. capite 23. vbi ait: Apparuisse hominibus Angelos in talibus corporibus, quæ non solum videri, verum etiam tangi possent, verissima Scriptura testatur: idque aded multorum experimentis confirmant, ut hoc, inquit, negare impudencia videatur. Nec obstat Epiaphanius contra heres. 26. vbi ait: Quomodo potest demon, qui spiritus est immundus & incorporeus, corpora assumere? Loquitur enim iuxta subiectam materiam, de corpore vitali, quo veræ animasticæ operationes exercerentur, ut Gnostici fabulabantur.

Ratio sumenda est; tum ex rei possibilitate, de qua infra; tum ex fine. Quamuis enim, ut docet Sanctus Thomas 1. p. S. Thom. questione quinquagesima prima, articulo secundo ad 2. Angeli non indigeant corpore propter seipsos, tamen si boni sunt, vtuntur corpore assumpto propter nos, ut familiariter cum hominibus conuersando, demonstrent intelligibilem societatem, quam homines expectant, cum eis habendam in futura vita; vel ut similitudinibus rerum sensibilium, repræsententur hominibus intelligibiles Angeli proprietates, ut dicit idem Sanctus Thomas ibidem ad 2. & articulo 3. ad 1. & 2. aut si mali sunt, faciunt hoc, ut sensibili ac familiari repræsentatione sui tanto magis decipiant homines, deceptos-

que in sua potestate retineant, ad exitium sempiternum perducendos.

Assertio II. Assumptio hæc corporū non fit per hypostaticam, aut vllam substantialem vnionem eorundem cum Angelis; aut per solum motum localem, seu coniunctionem tractam eorū in ratione mobilis; sed fit ea corporum assumptio, quatenus Angeli corpora sibi coniungant, tãquam motoribus repræsentatis per corpus mobile assumptū. Ita Sanctus Thomas citata questione quinquagesima prima, articulo 2. ad 2. vbi ait: Corpus assumptum vnitur Angelo, non quidem ut forma, neque solum ut motori, sed sicut motori representato per corpus mobile assumptum. Sicut enim à sacra Scriptura proprietates rerum intelligibilium sub similitudinibus rerum sensibilium describuntur, ita corpora sensibilia diuina virtute sic formantur ab Angelis, ut congruant ad representandum Angeli intelligibilis proprietates. Et hoc est; Angelum assumere corpus. Ita Sanctus Thomas, idemq; docet omnes Scholastici ibidem vel in 2. dist. 8. contra Tertulianum loco citato, vbi indicat, corpora hypostaticè assumi ab Angelis.

Ratio est. Tum quia vnio substantialis corporis, velut materiæ cum forma, est impossibilis in Angelis, ut qui sunt formæ & substantiæ perfectæ & completæ ex disp. 5. q. 1. ad 1. p. S. Tho. Idem de hypostatica etiam vnione verius esse suo loco docetur 3. part. Tum quia finis & vsus eiusmodi assumptionis, non postulat vllam substantialem coniunctionem; cum præsertim assumptiones illæ ordina-

riè non nisi breui admodum tempore durent.

Nec tamen sufficit quælibet corporis coniunctio velut mobilis cum motore; sic enim non rectè dicerentur Angeli in assumptis corporibus apparere: neque etiam Angeli dicuntur assumere cœlos, etiam si eos moueant; nec dæmones assumunt corpora strigum, dum eas transferunt; nec Energumenorū corpora, etiam si ea obsideant & moueant; nec si per magiam efficiant aliqua corpora, aut ea moueant, verbi gratia, immittendo fulgura, concitando ventos, assumi corpora hæc dicuntur ab Angelis, etiam si ab his moueantur.

Necesse est ergo, vt corpus & cum Angelo coniungatur velut mobile cum motore; & vt ob peculiarem aliquam similitudinem per illud, & in eo ipso corpore Angelus representetur, tanquam præsens & inexistens motor; ita vt coniunctū ex corpore & motore illo dici possit Angelus: siue ob similitudinariam vnionem materia & formæ, vt cum Aureolo in 2. distinct. 8. artic. 1. docet Suarez citato libro 4. ca. 36. siue quia Angelus eo corpore quasi vestitus ac personatus apparet. Qua de causa nubes aut ignis Israelitas, motore Angelo præcedens, nõ dicitur ab eo fuisse assumptus; sed quidem serpens à dæmone in paradiso, &c. vt etiam hodie hircorum, aliorumue animalium corpora assumere dicitur, quãdo inter striges apparet; quantumuis hæc vnio ad Angelum solummodo dicat respectum

rationis, vt ex communi docet Suarez ibidem.

Assertio III. Verius est, ipsam etiam Deum, in vtroque testamento, non nisi ministerio Angelorum apparuisse, ita vt Angeli in assumptis & à se formatis corporibus Deum representarent. Ita Gregorius de Valentia *disputatione 4. questione 2. punct. 2. ad 1. p. S. Thom. Valquez ibid. disput. 185.* & est communior sententia Sanctorum Patrum, in quibus speciatim Dionysius *cap. quarto cœl. hierarch.* Hieronymus in *illud Galat. 3. Ordinata per Angelos,* Cyrillus *libro octauo thesauri capite 2.* Gregorius *libro 28. Moral. capite secundo,* & ex instituto Augustinus *libro tertio de Trinitate capite vndecimo, & libro quarto, cap. vltim. & epistol. 102.* tamen si contrarium sentiant Eusebius *lib. 1. demonstr. Euang. 5. & lib. 5. c. 10. & 11.* Chrysostomus *homil. 16. in Acta ad illa verba capite 7. Expletis annis quadraginta, & Theophylactus in eundem locum;* rati, non omnes huiusmodi apparitiones factas fuisse ministerio Angelorum; quod speciatim etiam de columba, & alijs eiusmodi apparitionibus noui testamenti, docet auctor operis imperfecti in c. 3. *Matthæi.*

Probatur assertio ex collatione Scripturarum, vt benè deducit Augustinus *cit. c. 11. lib. 3. de Trinit.* Nam *Exodi 3. legimus, Deum apparuisse Moyfi in rubo ignis, & Exo. 19. dedisse Moyfi legem, & in eadẽ Scriptura docet, apparitiones has factas esse ministerio Angelorū, Gal. 3. v. 19. Lex per Angelos ordinata est in manu mediatoris, & Heb. 2. v. 2. Si enim*

11

12

quæ

qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus. Et Stephanus actor, 7. vers. 35. disertè asserit, Angelum apparuisse Moysi in rubo. Et nihilominus tamen Deus ipse dicitur apparuisse; quia non in persona Dei, sed in persona Dei, Angelus in corpore à se formato apparebat & loquebatur; quod in alijs Angelorum apparitionibus non fiebat.

13

Ratio est. Quia hoc ex vna parte erat facile Angelo; siquidem corpora illa non erant viua, sed ex aëre formata, vt inferius dicitur, id quod de colūba etiam verius est, cum Augustino libr. 2. de Trinitate cap. 5. Chrylostomo homil. 12. in Matth. & Caietano part. 3. quest. 39. art. 7. probabilius sentit Valentia loco citato, et si post Tertullianū libro de carne Christi, Ambrosium libro de hīs, qui inuitantur, capite 4. contrarium sentiat Sanctus Thomas 3. part. quest. 39. artic. 7. Ex altera parte id magis conueniebat, tum ob maiestatem Dei, cuius personam dignius repræsentabat Angelus, quam sola creatura insensibilis: tum ob consuetam subordinationem causarum mediarum, inter causam primam, & causas inferiores, hoc est, Angelorum, inter Deū & homines.

14

Affertio IV. Angeli communiter nō assumunt viua aut vera hominum, seu aliorum animalium corpora; sed veris ac viuis externa specie similia; quæ sibi plerumque ex impuro aëre, seu vaporibus & exhalationibus nubibusue aëri admixtis formant; idque virtute propria & naturali. *Primam partem ex communi tradit Sanctus*

Thomas 1. p. quest. 51. art. 2. in corp. vbi vniuersim negat, posse Angelos exercere opera vitæ per assumpta corpora. Et in respons. ad 1. supponens, assumpta corpora non esse viua, docet id fieri posse absque fictione: sicut enim nō est contra veritatem, inquit, quod in Scriptura intelligibilia sub figuris sensibilibus describuntur, quia hoc non dicitur ad astruendum, quod intelligibilia sint sensibilia, sed quod per figuras sensibilibus proprietates intelligibilium secundum similitudinem quandam dantur intelligi: ita non repugnat veritati sanctorum Angelorū, quod per corpora ab eis assumpta videntur homines viuentes licet non sint. Non enim assumuntur, nisi vt per proprietates hominis, & opera hominis spirituales proprietates Angelorum, & eorum spiritualia opera designentur. Quod non ita congrue fieret si veros homines assumerent: quia proprietates ipsorum ducerent in ipsos homines, non in Angelos. Ita S. Thomas.

Idem communiter docent ceteri Theologi veteres ac recentiores, locis citatis, & pluribus Tyræus lib. 1. de spirit. apparit. cap. 9. num. 166. Delrius lib. 2. disquisit. questione vigesima octaua, sect. 1. & Suarez citato libro quarto, capite vigesimo quinto, post Augustinum in Enchirid. capite 59. & libro 2. de Trinit. cap. 2. & lib. 3. cap. 2. & Damascenum loco citato contra Tertullianum lib. 3. contra Marcionem cap. 9. & 11. & libro de carne Christi cap. 6.

Ratio est. Tum quia viua animalia perfecta ab Angelis lubitò ac de nouo fieri non possunt, nec per applicationem quidem causarum secundarum;

darum; sicut nec verum corpus humanum, extra vasa naturalia generationi destinata. Tū quia ad propositum Angelis scopum, opus non est viuis aut veris eiusmodi animalium corporibus: quando communiter breui rursam sunt dimittenda. Tum quia Deus tam facile non permittit, vt dæmon, etiamsi velit, vera animalia suis Dominis subducatur, aut ijs pro libitu ad sua sacrilegia abutatur.

Qua de causa etiam existimandum non est, posse dæmonem defuncti alicuius hominis cadauer assumere, nisi forte cadauer alicuius hominis damnati, in casu raro & extraordinario, vt notarunt Tyræus & Delrius *locis citatis*: quod ita etiā fieri posse, & quandoque re ipsa fieri, docet Sæctus Thomas 1. p. quest. 117. art. 4. ad 2. cum Augustino lib. 10. ciuit. cap. 10. & Chrysostomo homil. 29. in Matth. & sequitur ex communi Suarez cit. lib. 4. c. 37. n. 5. & cap. 35. nu. 5. Sicut etiam verius videtur, serpentem illum, in paradiso, primorum parentum seductore, à diabolo assumptum, fuisse verū serpentem; nec incredibile etiam, bestias dæmonem representantes, quibus faga inequitantes per aera vehuntur, nonnunquam esse veras & viuas bestias; quando, vt refertur, nonnunquam ex eiusmodi transportatione catti ex aere decidere visi sunt. Sed hæc rarius contingunt: & idcirco in assertione dixi communiter.

Ex quibus etiam sequitur secunda pars assertionis; quæ ita magis declaratur. Etenim quando corpora ab

Angelis assumpta non sunt ipsotactu exploranda, facillimus & maxime obuius modus formandi & assumendi corpus aliquod est ex impuro aere, seu habitu aeri mixto ad instar nubis condensato; hic enim & magis obuius est, & facile quamuis figuram recipit, ac ad nutū dissipatur. Atq; ita etiam speciatim de impuro aere docent S. Thomas questione 51. artic. 2. ad 3. & Durandus in 2. distinc. & S. quest. 1. item Bonauentura in 2. distinc. 8. part. 2. articulo 2. questione 2. Richardus articulo 1. questione 3. Scotus questione 1. Gabriel questione 1. articulo 2. quos sequuntur Vasquez ad 1. p. S. Thom. disputat. 185. cap. 4. & Suarez cit. libro 4. cap. 34. contra nonnullos, qui ex celesti materia corpora hæc assumi docuerunt, in quibus Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 10. & Beda libr. variar. quest. 9. sed qui bono sensu explicari possunt de aere. Nec dissentiunt Aletius 1. part. quest. 34. memb. 4. & Albertus 2. part. tract. 9. questione 33. memb. 2. & in lib. de quatuor coeuis 1. part. questio. 9. articulo 11. nisi quod hi etiam de aere puro loquuntur, quibus, loquendo de bonis Angelis, fauent Isidorus lib. 1. de sum. bono cap. 12. numer. 19. & Beda citat. lib. qq. quest. 9. Nec obstat, quod aer, cum sit liquidus, nullius certæ figuræ aut coloris tenax est: Licet enim, inquit Sanctus Thomas citat. articulo secundo ad tertium, aer in sua raritate manens non retineat figuram, neque colorem; quando tamen condensatur, & figurari, & colorari potest: sicut patet in nubibus.

Quam-

16 Quamuis autem Bonauentura, Richardus, Scotus, Durandus & Gabriel *locis citatis* dicant, condensationem illam fieri sola compressione & motu locali partium intra seipias, absque alia alteratione; difficile tamen viderur intellectu, quomodo id naturaliter id fieri possit sine penetratione. Quare etiam Vasquez *l.c. disputat. 184. cap. quarto*, rem hanc dubiam relinquit; Suarez verò *numero sexto* concedit, aliquando interuenire alterationem.

17 Dixi tamen plerunque; quia quando corpora ipsa ab Angelis assumpta durabilia esse debent, ac ipso sagarum, vt fit, contactu sunt exploranda, verius est, solum aërem halitumque non sufficere, vt recte Molina *question. 51. artic. 2. disput. 2. Delrius lib. 2. quest. 28. sect. 2. contra Chirlandum de sortilegijs q. 1. & Angles in 2. d. 8. q. 2.* quibus consentire videntur Suarez *l.c. lib. 4. cap. 35. numer. 8.* & Vasquez *ibid. disputat. 184. capit. 3. & 4.* qui diuersitatem inter partes assumpti corporis, quoad duritiem & molliem, solum referunt in maiorem vel minorem resistantiam ipsius Angeli respectu tactus; quod in diuturno & vario attractu eiusdem corporis videtur difficillimum, & moraliter impossibile.

Verius est igitur, eo casu, præter aërem, iungendam præterea aquam, terram, lutum, sulphur, resinam, lignum &c. forte etiam accedunt quandoque à cadaueribus animalium damnatorumque hominum ossa; vt etiã

subinde verũ à brutis homineue decilum semen, iuxta S. Tho. *1. p. q. 51. art. 3. ad 6.* aliaque similia, è quibus inter se vtrunque coagmentatis, iunctisq; multo facilius citiusque dæmon, etiam sine alia diuturna actione, alterationeque physica, speciem humani corporis cõfigurare potest, quam ex præsupposita materia, vlla dexterrimi artificis cuiusque manus, vt recte citati. Plura de hac formatione Alësis *2. p. q. 43. mem. 3. art. 1. & Gabriel in 2. d. 8. q. 1. art. 2. & 3.*

18 Tertiam partem cum Alberto & Bonauentura *loc. cit.* tradit Vasquez *cit. disp. 184. cap. 4. & Suarez cit. lib. 4. c. 37. à n. 7. contra Alësem 1. p. quest. 34. memb. 5. & vt apparet S. Tho. cit. 1. p. q. 51. art. 2. ad 3. vbi ait, Et sic Angeli assumunt corpora ex aere, cõdensando ipsum virtute diuina, quantum necesse est ad corporis assumendi formationem. Quod ita etiam tradit Petrus Bergomus in *Concordant. dub. 117 Ratio est* Tum quia alias conuenientius quodammodo Deus per seipsum ea corpora formaret, præfertim quando ille ipsemet in eiusmodi corporibus apparet. Tum quia cum sapius mali Angeli corpora assumant, idque ad fines pessimos, non est credibile, Deum propria virtute & speciali concursu illa formare: imò Suarez *loc. cit.* putat id esse impossibile, & plane alienam à diuina bonitate. Denique non apparet, cur id naturali virtute Angelorum fieri non possit, vt ex dictis colligitur; nisi forte in extraordinario casu tam perfecta & eximia corporis formatio fiat,*

tanta-

tantaque membrorum soliditate & pulchritudine, ut vires Angelicas plane excedat; ut fieri posse, & fortè factum esse in Angelo Gabriele, alij luc Angelis, qui apparuerunt Abraham, vel Jacob, & Tobia, cōcedit Suarez cit. c. 27 n. 8. ubi etiam in eundem sensum S. Thomam non incommode explicat, quasi S. Thomas, de bonis nimium Angelis solū locutus, dicere voluerit, quoad opus est, virtute diuina, &c.

18
 19
 Assertio V. Nō possunt tamen Angeli naturali virtute tam perfecta formare & assumere eiusmodi hominum & animalium perfectorum apparatus corpora, quin à veris plurimū distent; nec difficulter ad eō, præsertim accuratori tactus experimento discernantur. Colligitur ex S. Th. 1. p. q. 51. art. 3. ad 2. & tradūt communiter Doctores locis citatis, speciatim Valquez cit. disp. 184. c. 2. & Suarez cit. lib. 4. c. 35. n. 10. & optime Caietanus 2. 2. q. 95. art. 3. ubi speciatim de demonibus loquens, his verbis rem explicat: *Frequenter accidit, inquit, ut cum demones in assumptis corporibus humanis apparent vigilantibus, conuersenter cum eis familiariter, colloquentes & concumbentes; quandoque etiam munera vera offerentes eisdem. Non enim habent veras carnes, & vera ossa, (nisi forte aliunde ascita, ut dictum) nec membra; sed carnis & membrorum similitudinem, non solum visibilem, sed palpabilem & solidam, ita ut sentiantur tanquam humana persona, ut à multis fide dignis, ex propria experientia narrantibus audiui. In duobus tamen deficere ab humanis percepi corporibus. Primo in tem-*

peramento carnis. Nam confessus est ipse mendacij pater, cum eius caro, quasi glacialis, molesta esset tactui humana carnis, se non posse melius facere. Non potest enim sic commiscere naturalia, absque vera generatione hominis, ut carnem humanam efficiat. Et simili ratione non potest semē humanū efficere, propter perfectionem horū, & similibus effectuum, requirentium propria naturalia actiua perfecta. Et ex hoc patet, quod verissimum est, quod Christus post resurrectionem suam dicit, *Palpate & videte, quia spiritus seu demonium carnem & ossa non habet. Ioann. 20. & Luc. ultimo. secundo (deficit corpus à demone assumptum) in delectatione tactus & concubitus. Est enim tanto personarum humanarum commixtio naturalis delectabilior, quanto verum excedit verisimili. Ita Caietanus.*

Et ratio est; quia ars perfectè naturam exprimere non potest, præsertim quoad eiusmodi effectus tam perfectos, & miram contemperationem partium corporis viuentis, non solum quoad qualitates primas, sed etiam secundas, ut densitatem, raritatem, duritiem, mollitiem, læuitatem, asperitatem, colorem, odorem, &c.

Taceo, quod ut ex Alexandro ab Alexandris lib. 4. genial. capit. 19 Rhodigino libro 16. lect. antiq. & Remigio libro 1. demonolat. docent Binsfeldius de Confess. malef. prælud. 12. Deltius libro secundo, quæstion. 28. sect. 3. & Suarez citat. libro 4. cap. 35. plerumque effigiē humani corporis à diabolo assumptam, parte aliqua apparere mancā,

1 z aut

aut monstrosam, insigniterue horridam, vocemque stridulam, obscurā, confusamque; velut è dolio fractaue olla prodeantem.

21

Affertio VI. Angeli per assumpta corpora non exercent vllas veras actiones vitales & animasticas: adeoq; proprie nec comedunt, nec generāt, nec loquuntur, nec ambulant; etsi opera vitalibus his actionibus similia exercent. Ita S. Thomas 1. p. q. 51. a. 3. corp & ad 2. 3. 4. 5. 6. Caietan^o. Molina, & omnes Commentatores *ibidem*; itē Vasquez *disput.* 186. cap. 2. & Suarez *cit. lib.* 4. capit. 38. Et prima pars est communis Doctorum in 2. *distinct.* 8. *Ratio est.* Quia ad operationem vitalem, quæ per corpus exercetur (de qua solum in præsentī sermo est) requiritur, vt sit à principio vitali intrinsecō & substantialiter coniuncto ipsi corpori, per quod eiusmodi operationes exercentur: quod in præsentī non fit, quia Angelus non est substantialiter coniunctus corpori; nec corpus ipsum, cum sit expers vitæ, habet vllam potentiam vitalem, nec vllas actiones, quæ recipiantur in subiecto vivente à quo procedant.

Secundæ parti contradicunt quidem nonnulli Doctores, saltem quo ad modum loquēdi. Etenim Alensis 2. p. q. 35. memb. 2. Scotus in 2. *dist.* 8. q. vn. & ferè Gabriel *question.* 1. art. 3. dubit. 2. docent, Angelum in assumpto corpore verè posse comedere; sed cum S. Thoma verius negant Bonaventura, Richardus, & alij Doctores cōmuniter in 2. *dist.* 8. & Scotus ipse in 4. *dist.*

45. q. vn. art. 5. & Clitonæus in Damasc. lib. 2. c. 3. E diuerso Bonaventura, in 2. *dist.* 8. part. 1. art. 3. q. 2. Angelis tribuit verum motum progressiuum & ambulationis, quod cum S. Thoma verius negant Scotus in 2. *cit. dist.* 8. adeo, vt etiā secunda illa pars sit cōmuniō inter Scholasticos; quamuis vt notavit Gregorius de Valentia ad 1. p. S. Th. *disp.* 4. q. 2. pun. 3. hæc ferè tantum sit quæstio nominis, de qua nō magno opere etiam disputandum censuit Augustinus lib. 15. de civit. cap. 22.

Ratio est. Quia comedere, generare, loqui, ambulare, seu motu progressiuo moueri, proprie nō significāt meram actionem transeuntem, secundū se & materialiter acceptā, vt est V. G. sumptio & traiectio cibi, productio qualiscunque substantiæ viuētis, formatio alicuius soni in aere, motus localis; sed significāt has actiones cum modo vitali, atq; adeo vt procedūt à principio vitali intrinsecō & substantialiter coniuncto; quod in Angelis deest, vt dictū. Alioquin enim etiam vētus, dum casu format sonū articulare in aere, loqui diceretur: & ignis aut mare comedere cibum, quem ad interiora recipit, & transmittit, &c.

Ex quibus facile patet tertia pars assertionis. Quia vt iuxta S. Thomam *loc. cit.* recte notarunt Vasquez & Suarez *locis citatis*, duo sunt genera actionū vitalium: vnum earum, quæ etiam secundum se & substantiam suam non possunt esse nisi à principio vitali, vt sunt operationes sensuum: alia, quæ secundum substantiam ipsam, seu

gugad

quoad suum terminum materialiter spectatum, non sunt vitales, nec ad eo requirunt principium vitale; sed solum sunt vitales quasi quoad modum seu specificam rationem, ut sunt illæ, quas diximus; nimirum locutio, deambulatio, manducatio, itemque ritus, fletus, & fere generatio. Prioribus non possunt Angeli similes actiones producere; quia cum etiam quoad substantiam sint vitales, nulla actio non vitalis potest illis proprie esse similis. At vero actionibus posterioris generis, possunt Angeli inrerueniente motu locali similes actiones producere; ut allisione aeris ad corpus, certo modo conformatum, vocem locutioni similem producere; item in assumpto corpore, motu illo pedum similitudo, motum animalis progressionis & ambulationi similem conformare; cibum quoque factitio ore sumere, ac masticare, & quasi per fauces in viscera, seu interiora corporis assumpti trajicere; multo etiam artificiosius omnia hæc representando, quam olim caput Buconis loquelam, aut Architectæ columba volatum representavit; cum tamen interim in his nec sit vera locutio, nec vera ambulatio, nec vera manducatio, ut dictum, &c.

Paulo diuersa est ratio generationis animasticæ: cuius terminum etiam secundum se & materialiter spectatum, cum Angeli proprie ac per se efficere non possint, sed solum per accidens, applicando actiua passiuis, idcirco nec ipsi proprie apper se

exercere possunt actum generationis, aut generationi reipla similem: sed solum exterius per motum localem applicando actiua passiuis, nimirum semen à viro acceptum transfundendo in matricem mulieris, causa esse per accidens generationis; ita quidem, ut etiam inde proles generetur, quæ tamen non propterea dæmonis, sed hominis qui semen emisit, & feminæ quæ recepit proles sit, ut post Augustinum lib. 15. de ciuit. cap. 23. & li. 3. de Trinit. cap. 8. recte S. Thomas cit. q. 41. a. 3. ad 6. Bonauentura, Scotus, Carthusianus, Gabriel in 2. dist. 8. Castro lib. 1. de iusta heret. purit. c. 16. Medina in 1. 2. q. 72. artic. 1. & Suarez cit. lib. 4. capit. 38. num. 10 & alii.

Atque hæc causa est, cur Angelus Tob. 12. v. 19 dixerit: *Videbar quidem vobiscum manducare & bibere, sed ego cibi inuisibili & potu vtior.* Abraham autem Genes. 17. cum cibos offerret Angelis, eos Angelos esse necdum cognouerat: in quibus tamen Deum venerabatur, sicut soles Deum esse in Prophetis, ut post Augustinum l. 16. de ciuit. c. 29. dicit S. Thomas cit. artic. 3. ad 5. Alia ratio fuit Christi Domini, qui cum post resurrectionem cibum vitalibus organis, veraque actione vitali assumpserit, atque ad stomachum transmiserit, vere ac proprie comedit, tamen si eum non conuexerit, aut in suam substantiam conuerterit: quod ad propriam manducationem minimè requiritur, ut habet communis cum S. Thoma cit. a. 3. ad 5. & pluribus persequitur Suarez cit. l. 4. c. 38. n. 17. & 18.

26 Ex quibus fere etiam colligitur
 responsio ad difficultates & rationes
 dubitandi initio propositas. *Ad pri-*
mam. n. patet solutio ex assert. 4. & 5.

Ad 2. de Magis Aegyptiacis respō-
deo, eos non potuisse ope dæmonis
efficere sciniphes, siue defectu dis-
positionum naturalium, siue potius
Deo impediēte. In quem sensum
Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. nono ait:
Neque enim occurrit alia ratio, cur non po-
tuerint facere minutissimas muscas, qui va-
nas serpentesque fecerunt, nisi quia maior
aderat dominatio prohibendi per Spiritum
sanctum, quod etiam ipsi magi confesi sunt,
dicentes, Dignus Dei est hic.

27 *Ad 3. ex comparatione agentium*
naturalium petitum, Respondetur, An-
gelos ad hæc corpora effigianda
multo maiori facultate pollere,
quam vlla alia agentia naturalia vel
artificiosa; ob vniū singularem moti-
uam, & penitissimam eognitionem
rerum naturalium, vt dictum assert.
quarta & 5.

Ad 4. patet ex assert. 5. responsio,
 Siquidem tactus experimento mo-
 raliū certum & euidentē esse pote-
 rat, corpus Christi rediūū, verum &
 naturale corpus esse, vt recte etiam
 post Caietanum 2. 2 q. 95. artic. 3. Val-
 quez citat. disp. 184. cap. 2. num. 12. &
 Suarez cit. lib. 4. cap. 35. num. 11. & 12.

28 *Ad 5. Respondeo, solum quidem per*
se etiam non fuisse sufficiens signum
veri ac naturalis corporis; sed alijs
tamen signis additum merito augere
poterat eiusdem rediūū fidem. In
quem forte sensum etiam Sanctus

Thomas 3. part. quest. 55. articulo sexto
 docet, singula illa argumenta resur-
 rectionis per se non fuisse sufficien-
 tia, bene tamen coniuncta cum testi-
 monijs Prophetarum. Quanquam
 aliud est resurrectio, aliud absoluta
 præsentia veri & vitiū corporis. &c.
 Sed de hac re suo loco plura.

QVÆSTIO VI.

An & qua ratione Angeli generalem ordi-
nem & statum huius mundi immutent,
causarumque naturalium efficientiam
suspendere vel impedire
possint.

S. Thomas 1. p. q. 110. a. 1. & 2.

NON agit quidem hac de re San-
 ctus Thomas ex instituto his lo-
 cis; at quia tamen ad multa expli-
 canda necessaria est, quæ diabolus
 per striges aut magos factitate vide-
 tur faciendo V. G. vt magi reddantur inui-
 sibles, vt ignis subiectum stramen non com-
 burat. &c. opera præteritum est eam bre-
 uiter explicare.

Assertio I. Non potest Angelus sub-
 stantialem statum huius vniuersi de-
 struere aut vniuersalem seu essentia-
 lem rerum naturalium ordinem im-
 mutare: quare nec potest vacuum,
 aut penetrationem corporum effi-
 cere; nec cælum aut stellam aliquam
 ad terram detrahere; nec terram v-
 niuersam ad cælum attollere, aut
 suo loco dimouere; nec vniuersalem
 elementorum situm pervertere; aut
 integrum aliquod elementum de-
 struere;